

ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Сучасний етап розвитку світового співтовариства характеризується глобалізацією інформаційної сфери, формуванням ознак інформаційного суспільства, що істотно зачіпає галузь правових відносин і відповідних регуляторів. Інтернет є тим утворенням, яке стимулює глобалізацію в інших сферах соціального життя і впливає на роль правової системи. Ці зміни загострюють проблему правової держави і ставлять питання про формування правового суспільства.

Вже багато років використовується термін «Інтернет», але єдиного розуміння його поки не склалося. Безліч його визначень приводить до розуміння глобальної мережі інформаційних комунікацій як технічного і технологічного об'єкта і меншою мірою розкриває його соціальне призначення і наслідки.

Ця мережа реалізує не лише міжособистісні форми спілкування, а й створює умови для контактів корпоративних, державних структур на основі звернення інформації та реалізації інформаційних послуг, акумуляції статичної та динамічної інформації. Процес обігу інформації в даній мережі породжує інформаційні відносини обміну електронними даними між суб'єктами, права та обов'язки яких регулюються різними національними системами законодавства, норм міжнародного права, що актуалізує значення зближення, уніфікації, гармонізації правових норм різних держав [1, С.1].

На думку В.Б. Наумова, з позиції суспільної користі, чим більше в мережі Інтернет публікується літературних і музичних творів, фільмів, програмного забезпечення та баз даних, тим краще, оскільки технології і сервіси мережі Інтернет дають можливість оперативно і з мінімальними економічними витратами надавати необхідний об'єкт великій кількості користувачів, сприяючи тим самим розвитку особистості і суспільства. Найчастіше, при публікації або розміщенні тих чи інших об'єктів в мережі

Інтернет порушуються або створюються умови для порушення авторських прав, і стає очевидним, що свобода інформаційного обміну може йти не тільки на благо, але і на шкоду [4, С. 199].

Як зазначає А.Г. Серго, порушення авторських і суміжних прав у цифровому середовищі відбувалися і відбуваються. На жаль, вони мають масовий характер, але цьому питанню не завжди приділяється належна увага правовласниками. Природньо, що захист авторських прав буде набагато ефективніший, якщо подбати про них заздалегідь.

До основних способів захисту електронних творів слід віднести, наприклад:

- оприлюднення/публікація на більш традиційному (наприклад, паперовому) носії (найпростіший і надійний варіант за умови, звичайно, що дата оприлюднення/публікації – раніше появи контрафактного екземпляру);

- засвідчивши у нотаріуса дату створення роботи (цей спосіб захисту здійснюється шляхом нотаріального засвідчення роздрукованого матеріалу із зазначенням дати і автора твору);

- використовуючи можливості архівних служб або веб-депозитарієв;

- шляхом реєстрації цифрової інформації (текст/аудіо/відео) як програми для ЕОМ чи бази даних в Укрпатенті або, наприклад, у такому авторитетному в комп'ютерній сфері відомстві, як Управління з захисту авторських прав при Бібліотеці Конгресу США;

- іншим способом, засвідчивши факт існування твору на певну дату (наприклад, відправивши собі лист, поштовий штампель на якому і буде підтвердженням) [2, С. 142-143].

Крім правових доцільно використовувати і технічні методи захисту своїх творів, наприклад, шляхом обмеження доступу користувачів до твору; або обмежуючи можливості користувача по використанню об'єкта; або застосовуючи технологію «водяних знаків», інших міток, які імплантуються в твір і, будучи невидимими і невідомими стороннім, містять службову інформацію та/або дозволяють правовласнику знаходити їх у Мережі та/або підтверджувати свої права на «мічені» твори у випадку судового розгляду.

Можливо також використовувати технології кодування інформації. Вони застосовуються для посвідчення або розпізнавання документа. Ця технологія використовується для забезпечення передачі творів по електронним мережам і запобігання доступу до твору з боку користувачів, які не мають відповідного дозволу (ключа). Декодуючий ключ надається після оплати або виконання інших умов використання творів.

На думку О.В. Пастухова, все більшу роль в забезпеченні дотримання авторських прав в Інтернеті відіграє технологія. Поширеною є навіть думка, що доступність авторам та їхнім правонаступникам технічних засобів захисту інформації, розглянутих нижче, призведе до постановня в Інтернеті економіки мікро-платежів, за якої за кожним використанням твору слідує платіж володільцю авторських прав на нього. Але окрім того, що створення такої системи є нереальним з цілого ряду юридичних, соціальних та економічних причин, мікро-платежі викликають і інші суттєві ускладнення. Зокрема, вартість підтримання такої системи буде надто високою та потребуватиме існування громіздкої служби підтримки клієнтів.

Звичайно, погоджуючись з думкою О.В. Пастухова, жодна технологія не гарантує абсолютного захисту від порушення авторських прав на твори, розміщені в Інтернеті. Проте, комбінація технічних засобів захисту інформації та інших методів може стати потужним фактором стримування від порушення авторських прав в Інтернеті, роблячи таке порушення технічно складною та економічно не вигідною операцією. [3, С. 71-72].

Стосовно до електронних публікацій існують різні програми, які дозволяють відображати ці публікації способом, істотно ускладнюючим їх копіювання та/або інше несанкціоноване розмноження, модифікацію. На жаль, всі вони не позбавлені недоліків та ідеального вирішення цього питання поки немає.

А.Г. Серго визнає, що бездоганного правового механізму захисту авторських прав в Інтернеті в справжній момент не існує. Крім того, згубний вплив робить підтримувана частиною мережевої спільноти позиція про свободу поширення і копіювання будь-якої інформації, що опинилася в Мережі. На

жаль, у цієї точки зору багато шанувальників, вони оперують безліччю (часом неспроможних) аргументів [2, С. 143-144].

З чинного законодавства України слідує висновок про те, що твори, оприлюднені/опубліковані на сайті в електронній формі, є об'єктом авторського права і, відповідно, їм охороняються. Отже, до електронних (цифрових) творів в повній мірі відносяться положення Закону України «Про авторське право і суміжні права», і, відповідно, автор має право розраховувати на дотримання користувачами Мережі основних його положень.

Література:

1. Жарова А.К. Правовые проблемы обращения информации в Интернете: автореф. на соискание ученой степени канд. юрид. наук: 12.00.14 / Анна Константиновна Жарова. – М., 2002. – 21 с.
2. Серго А.Г. Право и Интернет. – М.: «Бестселлер», 2003. – 272 с.
3. Пастухов О. М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 / Олександр Миколайович Пастухов. – К., 2002. – 173 с.
4. Наумов В. Б. Право и Интернет: очерки теории и практики. – М.: Книжный дом «Университет», 2002. – 432 с.

Карпенко Оксана Іванівна – аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.